

ODALENN, DÉLEN MARTIN LUTHER KING-NAP ÉS PARÁDÉ

Ragyogó napsütés és 20 Celsius-fok, holott a naptár még jócskán a télen jár; na igen, ez itt Texas és Louisiana, az amerikai Dél. Harminc éve, 1986 óta minden év január harmadik hétfője Martin Luther King emlékének szentelt ünnepnap. Az MLK Grande Parade mottója – It Takes a Village – akár mindnyájunknak szóló intellem is lehetne...

Amerika Gandhija

Martin Luther King Jr. – az amerikaiak sosem felejtik el az „ifjabb” megjelölést – 1929. január 15-én született a georgiai Atlantában. Csakúgy, mint édesapját, őt is Michael King néven anyakönyvezték, de Luther Márton lelkész, a protestáns reformáció szellemi atyja tiszteletére átkeresztelték. Baptista lelkészként és politikai aktivistaként csakhamar az amerikai polgárjogi mozgalom vezető személyisége lett. A fehérek és feketék közti jogi egyenlőség megteremtéséért és a feketékkel szembeni faji megkülönböztetés megszüntetéséért küzdött. Ellentétben az olyan radikális színes bőrűekkel, mint Malcolm X, vagy olyan mozgalmakkal, amilyen az Iszlám Nem-

zet, beszédeiben, nyilatkozataiban az erőszakmentességet hirdette, a polgári engedetlenség határait sosem hágtá át. Nagy hatással volt rá India politikai és spirituális vezetője, Mahátma Gandhi.

Sosem lehet előre kiszámítani, hol kezd erjedni egy „bezápult” társadalom. Az amerikai polgárjogi mozgalmak történetében ez Montgomery városkában történt, egy akkoriban mindennapi esettel: letartóztattak egy afroamerikai kislányt, aki nem adta át a helyét egy fehér férfinak. A válasz, az egy évnél is hosszabb ideig tartó buszbojkott már nem volt mindennapi. A fajvédők nem is vették jó néven, King lakását bombatámadás érte, több mint

LENDÜLETTEL, DE NEM INDULATTAL

A született szónokok lelkesítenek, ám híven Martin Luther King szellemiségéhez, sosem lázítanak

(jobbra)

A JAZZ HAZÁJA

Már-már unalmas, hogy mindig és mindenütt ezt halljuk, de az amerikai DÉL – így, csupa nagybetűvel! – valóban az. Bármiféle parádé elsősorban zenekarok felvonulását jelenti

(balra)

száz aktivistát és őt magát is letartóztatták, de végül a szövetségi bíróság úgy döntött, hogy a szegregáció törvényellenes, és a városvezetés a buszokon érvényes faji elkülönítésre vonatkozó rendeletek visszavonására kényszerült.

1963-ban a Washingtoni Menetelés során megtartott „Van egy álomom” kezdetű, elhíresült beszéde óriási nyilvánosságot teremtett a mozgalomnak. Kinget azóta a történelem legnagyobb szónokai között tartják számon. A polgárjogi kérdés az 1960-as évek egyik legfontosabb közéleti és politikai témájává vált: a folyamatos megmozdulások 1964-ben a Polgárjogi Törvény, 1965-ben pedig a Választójogi Törvény elfogadásához vezettek. King az évtized közepétől kritizálni kezdte az Egyesült Államok vietnami háborúban betöltött szerepét, majd megszervezte a Szegény Emberek Mozgalmát, melynek csúcspontja szintén egy fővárosi felvonulás volt.

1968. április 4-én Memphisben (Tennessee) merénylet áldozata lett: James Earl Humphrey fegyveréből dördült el a végzetes fejlövés. A gyilkost 99 év börtönbüntetésre ítélték.

A Nobel-békedíjat 1964-ben a legfiatalabb férfiként nyerte el. 1977-ben Jimmy Carter posztumusz Szabadság Elnöki Érdeméremmel, 2004-ben a Kongresszus a Kongresszusi Aranymedállal tüntette ki.

„Van egy álomom: egy napon felkel majd ez a nemzet, és megéli, mit jelent valójában az, ami a hitvallásában áll. Számunkra ezek az igazságok nyilvánvalóak; minden ember egyenlőnek teremtett.

Van egy álomom: egy napon Georgia vöröslő dombjain a hajdani rabszolgák fiai és a hajdani rabszolgatartók fiai le tudnak ülni a testvériség asztala mellé.

Van egy álomom: hogy egy napon még Mississippi állam is, amely ma az igaztalanság és az elnyomás forrásától szenvedő sivatag, a szabadság és a jog oázisává fog változni...

Van egy álomom: hogy négy kicsi gyermek egy napon olyan nemzet tagja lesz, ahol nem a bőrszínük, hanem a jellemük alapján ítélik meg őket.”

Martin Luther King, 1963

Apraja-nagyja

„It takes a village to raise a child” – tartja az afrikai közmondás, amely arról szól, hogy egy gyermek felneveléséhez az egész falunak a közreműködésére – vagyis mindenkire – van szükség. Ez az ősi időkben szó szerint is igaz volt: a gyerekek istápolásában részt vett a teljes törzs, illetve nagycsalád. Minthogy a parádé antirasszista indíttatású, az It takes a village rövidített mottó ebben az összefüggésben arra utal, hogy mindnyájan felelősek vagyunk azért, hogy a különböző hátterű emberek megértsék és elfogadják egymást. Aktuálpolitikai vonatkozása pedig az, hogy Hillary Clinton könyvének is éppen ez a címe, tehát a parádé egyben Clinton elnökválasztási kampányát is támogatja.

Az iskolába járóknak – legyenek alsósok vagy egyetemisták – és a szövetségi alkalmazottaknak külön öröm, hogy az ünnep állami szünnap. Azért is

nagy szó ez, mert az Államokban nagyon kevés a fizetett munkaszüneti nap. Ennek a napnak az üzenete mindenkinek szól, a főszereplők mégis jellemzően afroamerikaiak, oldalukon egy-egy fehér férfival. Mind kiváló előadók, nem láttam még papírból felolvasó szónokot, de olyat sem, aki hebegne-habogna. Vérmérséklete szerint vannak inkább patetikusak, míg mások gyújtó hangú beszéde sem lázít, híven Martin Luther King örökségéhez. Az egyházi méltóságok jelenléte külön színfolt – a szó szoros értelmében is; Amerikában sok és sokféle egyház létezik, papjaik gyakran színpompás reverendát viselnek. A hallgatóság figyel és hallgat, nem éljenez, nem rikoltozik. Néha az egyetértés, tetszésnyilvánítás hangja halk morajlássá erősödik, de legtöbbször csak bólogatnak. Mégis nagyobb erőt érzek, mint egy zajos tünteté-

MINTHA MISÉN LENNÉNEK

Anyák ölelik magukhoz gyerekeiket, családok hallgatják csendben a beszédeket

RUHA TESZI AZ EMBERT

A parádén parádés köntösben jelennek meg az egyházi méltóságok. Legtöbbjük maga is beszédet mond

sen. Népes családok állnak a napsütésben, ernyők vagy az örökzöld fák lombja alatt, sokan imára kulcsolják kezüket. Az édesanyák magukhoz ölelik gyermekeiket, akik talán itt hallanak először arról, hogy a világon csak egyetlen emberi faj létezik, és ez maga az ember, bórszíntől függetlenül, és éppen a sokszínűség adja az amerikai nemzet erejét. A multikulti itt egészen más értelmet nyer, mint Európa nemzetállamaiban.

A FEHÉR JELENLÉT JELENTŐSÉGE

Ezen a napon a főszereplők jellemzően afroamerikai férfiak, a fehérek csak epizodisták, de jelenlétük fontos

Multikulti

Ha már a sokszínűségről esik szó, a parádé igazán az. A naptár az idén úgy hozza, hogy Houston nem létező belvárosának utcáit, tereit két napig blokkolják az emberek. Vasárnap a Houston Maraton ziháló futói és az őket biztató drukkerek, hétfőn a parádé zajosan kavargó tömege. Az afroamerikaiak mellett tagbaszakadt texasi marhapásztorok (cowboyok, ha így jobban hangzik), ámuldozó dél-ázsiaiak, vidám kelet-ázsiaiak és ki tudja, még hányféle náció vonul és báméskodik. Houston ilyen értelemben is az USA legszínesebb nagyvárosa, lakossága mintegy száz etnikumból tevődik össze. Bár néhány ázsiainak és a szónoki emelvény mellett a 20. századból itt felejtett punknak fogalma sincs, tulajdonképpen miről van szó, a cowboyok

szerint pedig az igazi attrakció a világ legnagyobb marhavására és a rodeó márciusban (Houston Livestock Show and Rodeo Parade), de azért mindnyájan jól megvannak. Különösen, hogy csinos lányokat vizslathatnak: ezen a napon majd minden sarkon Amerika szépe címet osztogatnak az arra érdeemeseknek.

AZ ERNYŐ IGÉZETE

Nem esernyő, mert időjárástól függetlenül a ruházat fontos kiegészítője, a franciás elegancia része

MINTHA TURISTA LENNE

A Houstonban élő rengeteg ázsiai inkább nézőközönség, semmint résztvevő. Pedig King szavai hozzájuk is szólnak

SZÉPSÉGIKIRÁLYNŐ KERESTETIK

Úton-útfélen szépségkirálynőket választanak. Ez a fotósok nagy napja, mindenki hagyja magát lefényképezni

Egy jó és biztonságos vidék

Persze a város határain kívül is van élet, nem is akármilyen. A nagyvárost övező megye, Fort Bend County az USA legbiztonságosabb és legélhetőbb vidékei közé tartozik. Követve a sztereotípiát, mint az egyik „városka”, a több mint 80 000 lelket számláló Sugar Land ideiglenes lakója, akár a feketék alacsony, 13,4%-os arányával is magyarázható. Van, ahol ez az okfejtés megállná a helyét, de nem itt: a testvérváros, Missouri City polgárai 42%-a fekete. Akkor mégis mi kellett ahhoz, hogy a Money magazin a „legjobb” és „legbiztonságosabb” jelzőkkel illesse a vidéket? A recept egyszerű: munkalehetőség, magas színvonalú oktatás, ápoltság, erős afroamerikai középosztály, a feketék arányos képviselete a vezető pozíciókban, és – nem utolsósorban – integráció. Azok a sokféle etnikumhoz tartozó gyerekek, akik együtt járnak iskolába és sportolni, együtt özönlenek ki a Settlers

Way Elementary School kapuján, délutánonként együtt játszanak a parkokban, nem valószínű, hogy felnőttként egymás ellen fordulnának. Mivel pedig az amerikaiak rendkívül „gyerekpártiak”, a gyerekek már most összehozzák szüleiket.

És hogy mindez hogyan jön az emléknaphoz? Fort Bend County városaiban ilyenkor erről beszélnek a szónokok, erről ír a Sugar Land Sun, a Fort Bend Star vagy éppen a Fort Bend Independent. Úgy gondolják, náluk már megvalósult Martin Luther King álma. Másutt persze még nem. A Ku-Klux-Klan működik, ám immár nemcsak a feketék, hanem mindenki „más” ellenében is. (A legutóbbi Oscar-díj-átadáson pedig nehezményezték, hogy idén csak fehér jelölt volt, és ez a részrehajlás – úgymond – tetten érhető az amerikai igazságszolgáltatásban és az oktatásban is.)

A jazz fővárosában

New Orleans egy másik világ. Ott parádé parádét követ, a francia negyed terei és utcái mindig zenétől és menetelők zajától hangosak. Ebben a városban, amely olyannyira szenved a fegyveres bűnözőktől, a szónokok – köztük Rafeeq Haamid Nu' Man, a Masjidur-Rahim-mecset imámja és a számtalan baptista lelkész – nagyon is érthetően leginkább az erőszakmentességről beszél. A City Hall ad helyet az emléknapi nyitányának, és olyan patinás nevű utcákon vonul a menet a MLK-emlékműhöz, mint a Jefferson Highway, a Simon Bolivar Ave és persze a Martin Luther King Boulevard. Többen itt is ernyőt tartanak a fejük fölé, öltözkük pedig bohókásan elegáns. Sok a fehér, a fiatal nők belefeledkeznek a parádé hangulatába, de éltebb aszszonyok is odaadással verik a nagydobot. Egész zenekarok kelnek lábra, gyors léptekkel játszanak a nehéz hangszereken. New Orleansban a zenészek

„Ifjabb Martin Luther King nemzedékének lelkiismerete volt. Maga előtt látta tornyosulni a faji megkülönböztetés hatalmas falait, de hitt abban, hogy a szeretet erejével ezek a falak ledönthetők. Az volt az álma, hogy legyen bármennyire is kimerítő és fájdalmas a harc, beváltja alapító atyáink azon ígéretét, hogy Amerika a legelesettebbek számára is élhető ország legyen. Jobbá tette nemzetünket, és ezáltal erősebbek is lettünk. Álma tartja életben országunkat.”

Jimmy Carter, 1977

krémjét a fúvósok jelentik, a csillogó trombitákon és szaxofonokon hasra esik a napsugár. Motorosok csatlakoznak a tömeghez, de ők nem a Pokol Angyalai: a Harley-Davidsonok duruzsolása beleolvad a kakofóniába. És ezen a napon – mikor máskor? – ítélik oda a Martin Luther King Jr. Jazz Award hat díját is.

SZÖVEG ÉS KÉP: VOJNITS ANDRÁS

RÉZFÚVÓS A KIRÁLY

Más hangszer a menet zsvájában nem is tudna érvényesülni. Legfeljebb a dob, de az mellékszereplő

**OZONE.
UTAZÁS**

JÁRATLAN UTAT JÁRT ÉRT
SOHA EL NE HAGYJ!

ALBÁNIA

JÚNIUS 23-ÁN 20:05-KOR
AZ OZONENETWORK MŰSORÁN

NEMZETKÖZI
TERMÉSZETFILM
FESZTIVÁL
Gödöllő

EXPEDÍCIÓS- ÉS ÚTIFILM KATEGÓRIA
1. HELYEZÉS

 OzoneNetwork
A környezetbarát tévé